WYROK SĄDU (ósma izba)

z dnia 3 lutego 2011 r. *

W sprawie T-3/09

Republika Włoska, reprezentowana przez P. Gentiliego, avvocato dello Stato,

strona skarżąca,

przeciwko

Komisji Europejskiej, reprezentowanej przez E. Righini, C. Urracę Caviedesa oraz V. Di Bucciego, działających w charakterze pełnomocników,

strona pozwana,

mającej za przedmiot żądanie stwierdzenia nieważności decyzji Komisji z dnia 21 października 2008 r. w sprawie pomocy państwa C 20/08 (ex N 62/08), której Włochy zamierzają udzielić przez wprowadzenie zmian do programu [systemu] pomocy N 59/04, dotyczącego tymczasowego mechanizmu obronnego dla przemysłu stoczniowego (Dz.U. 2010, L 17, s. 50),

* Język postępowania: włoski.

SĄD (ósma izba),

w składzie: E. Martins Ribeiro, prezes, S. Papasavvas i N. Wahl (sprawozdawca), sędziowie,

sekretarz: N. Rosner, administrator,

uwzględniając procedurę pisemną i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 16 czerwca 2010 r.,

wydaje następujący

Wyrok

Ramy prawne

1 Artykuł 1 rozporządzenia Rady (WE) nr 659/1999 z dnia 22 marca 1999 r. ustanawiającego szczegółowe zasady stosowania art. [88 WE] (Dz.U. L 83, s. 1) stanowi:

„Do celów niniejszego rozporządzenia:

[…]

b) »istniejąca pomoc« oznacza:

i) bez uszczerbku dla art. 144 i 172 Aktu Przystąpienia Austrii, Finlandii i Szwecji, każdą pomoc, jaka istniała przed wejściem w życie Traktatu w odpowiednich państwach członkowskich, to znaczy programy pomocowe [systemy pomocy] i pomoc indywidualną, jakie zostały wprowadzone w życie przed i nadal stosowane po wejściu w życie Traktatu;

ii) pomoc dozwoloną, czyli takie programy pomocowe [systemy pomocy] i pomoc indywidualną, które zostały dozwolone przez Komisję lub przez Radę;

[…]

v) pomoc, jaka została uznana za pomoc istniejącą, ponieważ można stwierdzić, że w czasie gdy została wprowadzona w życie, nie stanowiła pomocy, a w okresie późniejszym stała się pomocą ze względu na rozwój wspólnego rynku bez wprowadzenia zmian przez państwo członkowskie. W przypadku gdy niektóre środki stają się pomocą po liberalizacji danego działania przez prawo wspólnotowe, środków takich nie uznaje się za pomoc istniejącą po terminie przyjętym dla liberalizacji;

c) »nowa pomoc« oznacza każdą pomoc, czyli programy pomocowe [systemy pomocy] i pomoc indywidualną, która nie jest pomocą istniejącą, włącznie ze zmianami istniejącej pomocy;

[…]".

2 Rozporządzenie Komisji (WE) nr 794/2004 z dnia 21 kwietnia 2004 r. w sprawie wykonania rozporządzenia Rady (WE) nr 659/1999 ustanawiającego szczegółowe zasady stosowania art. 93 traktatu WE (Dz.U. L 140, s. 1) przewiduje w art. 4 ust. 1, co następuje:

„Dla celów art. 1 lit. c) rozporządzenia [...] nr 659/1999 zmiana pomocy istniejącej oznacza jakąkolwiek zmianę inną niż modyfikacje o czysto administracyjnym lub formalnym charakterze, która nie może wpłynąć na ocenę zgodności danego środka pomocowego ze wspólnym rynkiem. Jednak wzrost pierwotnego budżetu istniejącego programu pomocowego [systemu pomocy] do 20% nie jest uznawany za zmianę pomocy istniejącej".

3 Na podstawie art. 87 ust. 3 lit. e) WE Rada przyjęła rozporządzenie (WE) nr 1177/2002 z dnia 27 czerwca 2002 r. dotyczące tymczasowego mechanizmu obronnego dla przemysłu stoczniowego (Dz.U. L 172, s. 1). Mocą tego rozporządzenia ustanowiono mechanizm mający na celu udzielenie pomocy stoczniom Wspólnoty, które poniosły istotną szkodę w wyniku nieuczciwej konkurencji ze strony stoczni koreańskich (motyw 3 rozporządzenia). Artykuł 2 ust. 2 i 3 tego rozporządzenia dodaje, że pomoc bezpośrednia w celu wspierania niektórych umów przemysłu stoczniowego może być dopuszczana jako zgodna ze wspólnym rynkiem do 6% wartości tych umów i jeżeli przemysł Wspólnot doznał istotnej szkody w tym sektorze rynku spowodowanej nieuczciwą konkurencją koreańską.

4 Artykuł 3 rozporządzenia nr 1177/2002 uzależnia przyznanie pomocy od poinformowania o niej Komisji, zgodnie z art. 88 WE, która ma obowiązek zbadać pomoc i wydać decyzję w jej przedmiocie, zgodnie z rozporządzeniem nr 659/1999.

5 Artykuł 2 ust. 4, jak również art. 4 i 5 rozporządzenia nr 1177/2002, mają następujące brzmienie:

„Artykuł 2

[…]

4. Niniejsze rozporządzenie nie ma zastosowania w odniesieniu do jakiegokolwiek okrętu, dostarczonego później niż w ciągu trzech lat od daty podpisania końcowej umowy. Jednakże Komisja może przedłużyć trzyletni okres na dostarczenie okrętu, w przypadku gdy jest to uzasadnione techniczną złożonością jednostkowego projektu stoczniowego lub opóźnieniami w programie pracy stoczni wynikającymi z niespodziewanych zakłóceń o poważnym i uzasadnionym charakterze, spowodowanych wyjątkową i nieprzewidzianą sytuacją zewnętrzną.

[…]

Artykuł 4

Rozporządzenie stosuje się do końcowych umów podpisanych od wejścia w życie niniejszego rozporządzenia do jego wygaśnięcia, z wyjątkiem końcowych umów podpisanych przed ogłoszeniem przez Wspólnotę w *Dzienniku Urzędowym Wspólnot Europejskich*, że rozpoczęła postępowanie rozstrzygające spór z Koreą poprzez zażądanie konsultacji zgodnie z Porozumieniem Światowej Organizacji Handlu w sprawie zasad i procedur regulujących rozstrzyganie sporów oraz końcowych umów podpisanych jeden miesiąc lub dłużej po ogłoszeniu przez Komisję w *Dzienniku Urzędowym Wspólnot Europejskich*, że spór został rozstrzygnięty lub zawieszony, gdy Wspólnota uzna, że uzgodniony protokół został skutecznie wprowadzony w życie.

Artykuł 5

Niniejsze rozporządzenie wchodzi w życie następnego dnia po jego opublikowaniu w *Dzienniku Urzędowym Wspólnot Europejskich* i wygasa dnia 31 marca 2004 r.

[…]”.

6 Zgodnie z rozporządzeniem Rady (WE) nr 502/2004 z dnia 11 marca 2004 r. zmieniającym rozporządzenie (WE) nr 1177/2002 (Dz.U. L 81, s. 6) data wygaśnięcia rozporządzenia nr 1177/2002 przewidziana w art. 5 tego rozporządzenia została przeniesiona na dzień 31 marca 2005 r.

Okoliczności powstania sporu

7 W dniu 15 stycznia 2004 r. Republika Włoska poinformowała Komisję o systemie pomocy, w ramach którego zamierzała stosować rozporządzenie nr 1177/2002 poprzez art. 4 ust. 153 legge nº 350 su disposizioni per la formazione del bilancio annuale e pluriennale dello Stato (legge finanziaria 2004) [ustawy nr 350 w sprawie przepisów dotyczących ustalania rocznego i wieloletniego budżetu państwa (ustawa finansowa na 2004 r.)] z dnia 24 grudnia 2003 r. (dodatek zwyczajny do GURI nr 299 z dnia 27 grudnia 2003 r., zwanej dalej „ustawą nr 350/2003”), który to przpis stanowił, co następuje:

„W celu umożliwienia stosowania [rozporządzenia nr 1177/2002] przyznaje się kwotę 10 mln EUR w 2004 r. Dekret ministra infrastruktury i transportu ustanawia szczególne sposoby przyznawania pomocy. Skuteczność przepisów niniejszego punktu jest uzależniona zgodnie z art. 88 ust. 3 [WE] od ich wcześniejszego zatwierdzenia przez [Komisję]”.

8 Szczególne sposoby przyznawania pomocy ustalone w decreto ministeriale (ministro delle infrastrutture e dei trasporti), Attuazione del regolamento (CE) n. 1177/2002 del 27 giugno 2002 del Consiglio, relativo ad un meccanismo difensivo temporaneo per la costruzione navale (dekrecie ministra infrastruktury i transportu w sprawie przepisów dotyczących rozporządzenia nr 1177/2002, GURI nr 93 z dnia 21 kwietnia 2004 r., zwanym dalej „dekretem ministra z dnia 2 lutego 2004 r.”).

9 Decyzją z dnia 19 maja 2004 r. w sprawie programu [systemu] pomocy N 59/2004, dotyczącego tymczasowego mechanizmu obronnego dla przemysłu stoczniowego (notyfikowaną jako dokument C (2004) 1807) (zwaną dalej „decyzją w sprawie zatwierdzenia pomocy z 2004 r."), Komisja zatwierdziła system pomocy, o którym została poinformowana (zwany dalej „systemem pomocy z 2004 r."), uznając, iż był on zgodny z przepisami rozporządzenia nr 1177/2002 oraz zgodny ze wspólnym rynkiem.

10 Uznawszy, że pierwotna dotacja w wysokości 10 mln EUR nie wystarczy na sfinansowanie wszystkich wniosków o przyznanie pomocy złożonych przed wygaśnięciem rozporządzenia nr 1177/2002, zmienionego rozporządzeniem nr 502/2004, w dniu 1 lutego 2008 r. Republika Włoska poinformowała Komisję o zamiarze przekazania do budżetu systemu pomocy z 2004 r. – na podstawie art. 2 ust. 206 legge n° 244 su disposizioni per la formazione del bilancio annuale e pluriennale dello Stato (legge finanziaria 2008) [ustawy nr 244 w sprawie przepisów dotyczących ustalania rocznego i wieloletniego budżetu państwa (ustawa finansowa na 2008 r.)] z dnia 24 grudnia 2007 r. (dodatek zwyczajny do GURI nr 300 z dnia 28 grudnia 2007 r.) – dodatkowych 10 mln EUR (zwanym dalej „zgłoszonym środkiem").

11 Pismem z dnia 30 kwietnia 2008 r. Komisja poinformowała Republikę Włoską o decyzji w sprawie wszczęcia w stosunku do niej postępowania na podstawie art. 88 ust. 2 WE w odniesieniu do zgłoszonego środka. Decyzja Komisji w sprawie wszczęcia postępowania została opublikowana w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej* (Dz.U. 2008, C 140, s. 20). Komisja wezwała wszystkie zainteresowane strony do przedstawienia uwag w terminie miesiąca od dnia publikacji decyzji.

12 W dniu 21 października 2008 r. Komisja wydała decyzję w sprawie pomocy państwa C 20/08 (ex N 62/08), której Włochy zamierzały udzielić przez wprowadzenie zmian do systemu pomocy N 59/04, dotyczącego tymczasowego mechanizmu obronnego dla przemysłu stoczniowego (Dz.U. 2010, L 17, s. 50, zwaną dalej „zaskarżoną decyzją"), której art. 1 stanowi:

„Środki pomocy państwa, której Włochy zamierzają udzielić przez wprowadzenie zmian do systemu pomocy N 59/04 dotyczącego tymczasowego mechanizmu obronnego na rzecz przemysłu stoczniowego, polegającej na zwiększeniu o 10 mln EUR budżetu systemu pomocy [z 2004 r.], nie są zgodne ze wspólnym rynkiem.

W związku z tym pomoc ta nie może zostać udzielona".

13 W zaskarżonej decyzji Komisja uznała, że zgłoszony środek pomocy stanowił nową pomoc w rozumieniu art. 1 lit. c) rozporządzenia nr 659/1999 i art. 4 rozporządzenia nr 794/2004 oraz że pomoc ta nie mogła zostać uznana za zgodną ze wspólnym rynkiem, ponieważ rozporządzenie nr 1177/2002 już nie obowiązywało, a w związku z tym nie mogło stanowić podstawy prawnej oceny zgłoszonego środka pomocy. Komisja dodała jednocześnie, że omawiany środek nie mógł być uznany za zgodny ze wspólnym rynkiem w rozumieniu przepisów dotyczących pomocy państwa dla przemysłu stoczniowego (Dz.U. 2003, C 317, s. 11) oraz że nie wydawał się również zgodny ze wspólnym rynkiem na podstawie jakiegokolwiek innego przepisu z zakresu pomocy państwa.

14 Poza tym Komisja wskazała, że w następstwie wejścia w życie rozporządzenia nr 1177/2002 Republika Korei zakwestionowała przed Organem Rozstrzygania Sporów (DSB) Światowej Organizacji Handlu (WTO) zgodność rozporządzenia z zasadami WTO. W dniu 22 kwietnia 2005 r. grupa ekspertów powołana przez DSB opublikowała sprawozdanie, w którym stwierdzono, że rozporządzenie nr 1177/2002 oraz różne przepisy krajowe, wykonawcze w stosunku do tego rozporządzenia, obowiązujące w czasie, w którym Republika Korei wszczęła spór w ramach WTO, naruszały niektóre zasady WTO. W dniu 20 czerwca 2005 r. DBS przyjął sprawozdanie grupy ekspertów, w którym zalecono Wspólnocie uzgodnienie rozporządzenia nr 1177/2002 i wykonawczych przepisów krajowych z jej zobowiązaniami wynikającymi z porozumień zawartych w ramach WTO.

Przebieg postępowania i żądania stron

15 Pismem, które wpłynęło do sekretariatu Sądu w dniu 2 stycznia 2009 r., Republika Włoska wniosła niniejszą skargę.

16 Wnosi ona do Sądu o stwierdzenie nieważności zaskarżonej decyzji.

17 Komisja wnosi do Sądu o:

— oddalenie skargi;

— obciążenie Republiki Włoskiej kosztami postępowania.

18 Na podstawie sprawozdania sędziego sprawozdawcy Sąd (ósma izba) zdecydował o otwarciu procedury ustnej i w ramach środków organizacji postępowania przewidzianych w art. 64 regulaminu Sądu wezwał strony do ustosunkowania się do możliwości połączenia niniejszej sprawy ze sprawą T-584/08, w której spółka Cantiere navale De Poli SpA wniosła skargę o takim samym przedmiocie. Po otrzymaniu uwag stron postępowania, które nie wyraziły żadnych zastrzeżeń, postanowieniem prezesa ósmej izby z dnia 2 czerwca 2010 r. sprawy zostały połączone do łącznego rozpoznania w procedurze ustnej, zgodnie z art. 50 regulaminu postępowania przed Sądem.

19 Na rozprawie w dniu 16 czerwca 2010 r. wysłuchane zostały wystąpienia stron i ich odpowiedzi na pytania Sądu.

Co do prawa

20 W uzasadnieniu skargi Republika Włoska podnosi siedem zarzutów dotyczących odpowiednio: błędnej kwalifikacji zgłoszonego środka jako nowej pomocy, naruszenia rozporządzenia nr 1177/2002, naruszenia art. 87 WE i 88 WE, naruszenia zasad ochrony uzasadnionych oczekiwań i równego traktowania, naruszenia zasady kontradyktoryjności, naruszenia norm WTO w ocenie zgodności zgłoszonego środka ze wspólnym rynkiem oraz faktu, iż zaskarżona decyzja została oparta na komunikacie Komisji z dnia 20 lipca 2005 r. skierowanym do WTO (zwanym dalej „komunikatem do WTO").

W przedmiocie zarzutu pierwszego, dotyczącego błędnej kwalifikacji zgłoszonego środka jako nowej pomocy

Argumenty stron

21 Republika Włoska przypomina, że rozporządzenie nr 1177/2002 nie przewiduje żadnego pułapu nominalnej wartości, której nie może przekroczyć łączna kwota pomocy, jaką państwo członkowskie może przyznać na jego podstawie. System pomocy z 2004 r., w formie zgłoszonej Komisji i przez nią zatwierdzonej, ani nie określał, ani nie ograniczał łącznego budżetu, który miał zostać przyznany na realizację pomocy dla stoczni. Jedynym ograniczeniem finansowym zawartym w systemie pomocy z 2004 r. było ograniczenie z art. 2 ust. 3 rozporządzenia nr 1177/2002, mianowicie że „[p]omoc może być dopuszczona […] w wysokości do 6% wartości umowy" przed udzieleniem pomocy.

22 Innymi słowy, zobowiązanie Republiki Włoskiej wynikające z art. 4 ust. 153 ustawy nr 350/2003 i dekretu ministra z dnia 2 lutego 2004 r. było nieograniczone, w zakresie w jakim dotyczyło ono kwoty ewentualnej pomocy. Sama struktura systemu pomocy z 2004 r. oznaczała bowiem, że łączna kwota pomocy a priori nie podlegała określeniu, ponieważ była uzależniona od liczby i wartości umów, których kontrahenci ponosili negatywne konsekwencje nieuczciwej konkurencji koreańskiej w okresie, do którego odnosi się rozporządzenie nr 1177/2002 zmienione rozporządzeniem nr 502/2004.

23 Pierwotna kwota 10 mln EUR przewidziana w art. 4 ust. 153 ustawy nr 350/2003 była dotacją budżetową o czysto orientacyjnym charakterze w stosunku do 2004 r., pozostając bez znaczenia dla zakresu zobowiązania i obowiązku natury prawnej obciążającego Republikę Włoską względem włoskich stoczni borykających się z nieuczciwą konkurencją koreańską. Poza tym ocena zgodności systemu pomocy ze wspólnym rynkiem winna była opierać się wyłącznie na przepisach dekretu ministra z dnia 2 lutego 2004 r., który nie przewidywał, podobnie jak rozporządzenie nr 1177/2002, żadnego ograniczenia finansowego. Wydając decyzję o zatwierdzeniu pomocy z 2004 r., Komisja nie przywiązywała żadnego znaczenia do dotacji finansowej w wysokości 10 mln EUR.

24 Łączna kwota końcowa wydatków publicznych nie była zatem częścią struktury systemu pomocy zgłoszonego Komisji przez Republikę Włoską w 2004 r. Przeciwnie Republika Włoska zarezerwowała sobie możliwość podwyższenia dotacji w następnych latach.

25 W uzasadnieniu tej tezy, zgodnie z którą zakres systemu pomocy z 2004 r. korzystał z niezależności w sferze jego finansowania, Republika Włoska podnosi, że budżet przeznaczony na realizację tego systemu został już powiększony o 1 mln EUR w 2005 r. bez zastrzeżeń ze strony Komisji.

26 W konsekwencji stwierdzając, że pierwotna kwota 10 mln EUR była integralną częścią systemu z 2004 r., Komisja dokonała błędnej oceny okoliczności faktycznych sprawy.

27 Poza tym błąd ten doprowadził Komisję do błędnego stosowania wielu przepisów prawa Unii Europejskiej, w szczególności art. 87 ust. 1 WE i art. 88 ust. 3 WE, art. 1 lit. c) rozporządzenia nr 695/1999 i art. 4 rozporządzenia nr 794/2004.

28 Zgłoszony środek nie mógł być traktowany jako zmiana systemu pomocy z 2004 r., ponieważ nowa dotacja była wyłącznie działaniem o charakterze księgowym i nie wpływała w żaden sposób na zakres zobowiązania ani obowiązku, jaki ciążył na Republice Włoskiej względem włoskich stoczni borykających się z nieuczciwą konkurencją koreańską. Komisja niesłusznie zatem uznała, że zgłoszony środek stanowił nową pomoc w rozumieniu art. 1 lit. c) rozporządzenia nr 659/1999.

29 Przywołana wyżej dotacja stanowiła w rzeczywistości czysto administracyjną zmianę w rozumieniu art. 4 rozporządzenia nr 794/2004. W tym kontekście Republika Włoska twierdzi, że zwiększając przyznany budżet w ramach systemu pomocy z 2004 r., ani nie zmieniła warunków rządzących stosowaniem tego systemu, ani nie rozszerzyła zakresu jego stosowania w czasie.

30 Fakt, że ustawodawca włoski uznał za stosowne poinformowanie Komisji o nowej dotacji, nie ma znaczenia dla rozstrzygnięcia, czy w niniejszej sprawie chodzi o nową pomoc, skoro przepis krajowy nie stanowi normy wyższego rzędu w stosunku do normy prawa Unii.

31 Komisja wnosi o oddalenie niniejszego zarzutu, twierdząc co do zasady, że pierwotny budżet w wysokości 10 mln EUR przeznaczony na realizację systemu pomocy z 2004 r. stanowił integralną część tego systemu.

Ocena Sądu

32 Należy wskazać, że ogół argumentów podniesionych przez Republikę Włoską w ramach pierwszego zarzutu opiera się na założeniu, że w decyzji o zatwierdzeniu pomocy z 2004 r. Komisja nie uwzględniła i zresztą nie mogła uwzględnić, że system pomocy z 2004 r. zgłoszony przez Republikę Włoską zakładał istnienie pułapu finansowego w wysokości10 mln EUR. Wynika z tego, że zgłoszony środek, mianowicie dotacja dodatkowa w wysokości 10 mln EUR z 2008 r., nie stanowił zmiany istniejącej pomocy.

33 Zarzuty Republiki Włoskiej w tym zakresie koncentrują się zasadniczo wokół dwóch argumentów: pierwszego – dotyczącego szczególnego charakteru rozporządzenia nr 1177/2002 i drugiego – dotyczącego sposobu, w jaki władze włoskie zdefiniowały szczegółowe zasady stosowania rozporządzenia nr 1177/2002 w ramach ustawodawstwa krajowego.

34 Po pierwsze, w odpowiedzi na argument, zgodnie z którym rozporządzenie nr 1177/2002 nie przewidywało żadnego pułapu nominalnej wartości, której nie może przekroczyć łączna kwota pomocy, jaką państwo członkowskie może przyznać na jego podstawie, należy stwierdzić, że brakuje dwóch elementów o zasadniczym znaczeniu w rozumowaniu Republiki Włoskiej.

35 Należy podkreślić w tym względzie, że rozporządzenie nr 1177/2002 opiera się na art. 87 ust. 3 lit. c) WE. W konsekwencji pomoc, której ono dotyczy, stanowi jedynie kategorię pomocy, która „może być uznana za zgodną ze wspólnym rynkiem". Artykuł 2 ust. 1 rozporządzenia nr 1177/2002 notabene wiernie oddaje tę treść.

36 Tym samym mimo że taka pomoc może być uznana za zgodną ze wspólnym rynkiem, to oznacza to jednak, że taka być ona musi (zob. podobnie wyrok Trybunału z dnia 15 października 1996 r. w sprawie C-311/94 IJssel-Vliet, Rec. s. I-5023, pkt 26–28).

37 Do Komisji należy zbadanie na podstawie art. 88 ust. 3 WE, czy pomoc ta spełnia wszystkie przesłanki zgodności ze wspólnym rynkiem. Przypomina o tym art. 3 rozporządzenia nr 1177/2002, który przewiduje wyraźnie, że art. 88 WE i rozporządzenie nr 659/1999 znajdują zastosowanie do pomocy, której sprawa dotyczy.

38 Poza tym należy podkreślić, że rozporządzenie nr 1177/2002 wpisuje się w długą serię środków przyjętych przez Radę na podstawie art. 87 ust. 3 lit. e) WE w celu zaradzenia problemom z zakresu konkurencyjności i nadwyżki zdolności produkcyjnej, z którymi borykają się stocznie Unii. Środki te realizowały zawsze dwojaki cel, mianowicie, po pierwsze – likwidacji różnicy konkurencyjnej dzielącej stocznie europejskie i ich międzynarodowych rywali oraz po drugie – zapewnienia zrównoważonych i jednolitych warunków konkurencji wewnątrzwspólotowej. [zob. tytułem przykładu motywy 2 i 6 dyrektywy Rady 87/167/EWG z dnia 26 stycznia 1987 r. dotyczącej pomocy dla przemysłu stoczniowego (Dz.U. L 69, s. 55), motywy 5 i 9 oraz art. 4 ust. 5 dyrektywy Rady 90/684/EWG z dnia 21 grudnia 1990 r. dotyczącej pomocy dla przemysłu stoczniowego (Dz.U. L 380, s. 27) oraz motywy 3 i 6 oraz art. 3 ust. 3 rozporządzenia Rady (WE) nr 1540/98 z dnia 29 czerwca 1998 r. dotyczącego pomocy dla przemysłu stoczniowego (Dz.U. L 202, s. 1)].

39 Z powyższych rozważań wynika, że wbrew twierdzeniom Republiki Włoskiej Komisja mogła włączyć do oceny zgodności systemu pomocy z 2004 r. budżet przeznaczony przez Republikę Włoską na realizację wspomnianego wyżej systemu, ponieważ zabieg ten pozwalał jej na kontrolę warunków konkurencji wewnątrzwspólnotowej w przemyśle stoczniowym.

40 Po drugie, argument, zgodnie z którym system pomocy z 2004 r. opierał się wyłącznie na przepisach dekretu ministra z dnia 2 lutego 2004 r., który nie przewidywał żadnego limitu budżetowego, należy odrzucić bez analizy. Norma prawa krajowego wyższego rzędu, jaką jest ustawa nr 350/2003, która przewiduje ustanowienie norm niższego rzędu – w niniejszej sprawie dekretu ministra z dnia 2 lutego 2004 r. – nie może być bowiem pominięta w ramach oceny podstawy prawnej systemu pomocy z 2004 r.

41 Poza tym jest bezsporne, że ustawa nr 350/2003 precyzująca, że pierwotny budżet systemu pomocy wynosił 10 mln EUR, była jednym z elementów poddanych przez Republikę Włoską pod ocenę Komisji w ramach procedury prowadzącej do wydania decyzji o zatwierdzeniu pomocy z 2004 r.

42 W tym kontekście należy uznać, że nie sposób zgodzić się z argumentem Republiki Włoskiej, iż Komisja nie nadała w decyzji o zatwierdzeniu pomocy z 2004 r. żadnego znaczenia kwocie 10 mln EUR. Jest bezsprzeczne, że Komisja zatwierdziła system pomocy zgłoszony przez Republikę Włoską. Jak zostało wspomniane powyżej i jak wynika ponadto z motywu 11 decyzji o zatwierdzeniu pomocy z 2004 r., pierwotny budżet wynosił 10 mln EUR, będąc jednym z elementów, które Republika Włoska poddała ocenie Komisji. W piśmie zgłaszającym omawiany środek pomocy wskazano bowiem, że budżet jest ograniczony do 10 mln EUR, zarówno w 2004 r., jak i w stosunku do łącznej przeznaczonej na ten cel kwoty.

43 Republika Włoska nie może zatem skutecznie powoływać się na argument, że pierwotny budżet przypisany do systemu pomocy z 2004 r. nie był elementem o istotnym znaczeniu dla oceny, czy zgłoszony środek stanowił nową pomoc, czy takiej nie stanowił.

44 Ponadto fakt, że w 2005 r. Republika Włoska przekazała do budżetu systemu pomocy z 2004 r. dodatkowy 1 mln EUR, jest bez znaczenia dla oceny, czy w zaskarżonej decyzji Komisja słusznie uznała, iż zgłoszony środek stanowił nową pomoc. Komisja nie została bowiem nigdy poinformowana o zwiększeniu budżetu dokonanym przez Republikę Włoską w 2005 r. i mogło ono w każdym razie być traktowane jako wchodzące w zakres wyjątku przewidzianego w art. 4 ust. 1 rozporządzenia nr 794/2004, zgodnie z którym wzrost pierwotnego budżetu istniejącego systemu pomocy do 20% nie jest uznawany za zmianę pomocy istniejącej.

45 Wreszcie tytułem uzupełnienia należy wskazać, że ewentualna zgodność pomocy państwa ze wspólnym rynkiem nie może sama w sobie mieć wpływu na definicję zmiany istniejącej pomocy, a tym samym na obowiązek uprzedniego zawiadomienia Komisji zgodnie z art. 88 ust. 3 WE (zob. podobnie wyrok Trybunału z dnia 21 lipca 2005 r. w sprawie C-71/04 Xunta de Galicia, Zb.Orz. s. I-7419, pkt 26–31). Fakt, że Republika Włoska mogła poinformować Komisję o systemie pomocy z 2004 r. o łącznym budżecie w wysokości 20 mln EUR, a nawet ewentualnie uzyskać jego zatwierdzenie, nie podważa wniosku, że Komisja mogła zgodnie z prawem uznać zgłoszony środek za nową pomoc.

46 Z ogółu powyższych uwag wynika, że założenie, na którym opiera się niniejszy zarzut, mianowicie niezależność systemu pomocy z 2004 r. w stosunku do pierwotnego budżetu w wysokości 10 mln EUR, jest błędne. Tym samym nie sposób czynić zarzutu Komisji z faktu, iż uznała, że zgłoszony środek stanowi nową pomoc w rozumieniu przepisów prawa Unii, takich jak art. 1 lit. c) rozporządzenia nr 659/1999 i art. 4 rozporządzenia nr 794/2004.

47 Mając na względzie powyższe rozważania, należy oddalić zarzut pierwszy.

W przedmiocie zarzutu drugiego, dotyczącego naruszenia rozporządzenia nr 1177/2002

Argumenty stron

48 Republika Włoska zwraca uwagę na twierdzenie Komisji zawarte w motywie 26 zaskarżonej decyzji, zgodnie z którym rozporządzenie nr 1177/2002 nie mogło służyć jako podstawa prawna oceny zgłoszonego środka, ponieważ rozporządzenie to nie obowiązywało w momencie zgłoszenia tego środka.

49 W jej opinii z wnikliwej lektury art. 2–5 rozporządzenia nr 1177/2002, zmienionego rozporządzeniem nr 502/2004, wynika, że przewidziana w nim data wygaśnięcia, mianowicie 31 marca 2005 r., oznacza tyle tylko, że umowy zawarte po tym dniu nie mogą korzystać z systemu ustanowionego na mocy tego rozporządzenia. Żaden przepis tego rozporządzenia nie stanowi natomiast, iż nie może być ono stosowane po dniu 31 marca 2005 r. w stosunku do umów prawidłowo zawartych przed tą datą. Przeciwnie, z art. 2 ust. 4 rozporządzenia nr 1177/2002 wynika, że wypłata pomocy przyznanych tytułem tego rozporządzenia mogła być dokonywana aż do dnia 31 marca 2008 r., a w szczególnych przypadkach, w razie odroczenia płatności, aż do dnia 31 marca 2011 r.

50 Republika Włoska przypomina w tym względzie, że zgłoszony środek został przyjęty w dniu 24 grudnia 2007 r. i wszedł w życie w dniu 1 stycznia 2008 r. Jego celem było umożliwienie, z administracyjnego i księgowego punktu widzenia, wypłaty pomocy na realizację wszystkich umów budownictwa okrętowego zawartych przed dniem 31 marca 2005 r. Rzeczone umowy winny były spełniać wszelkie inne wymogi określone w rozporządzeniu nr 1177/2002, w tym również ten, zgodnie z którym okręt miał być dostarczony w terminie trzech lat od zawarcia umowy, z wyjątkiem

przypadków w których termin ten został odroczony o następne trzy lata z powodów przewidzianych w tym rozporządzeniu. W konsekwencji jest oczywiste, że zgłoszony środek stanowił ścisłe stosowanie rozporządzenia nr 1177/2002 i że Komisja dopuściła się naruszenia prawa, nie uwzględniając w zaskarżonej decyzji tego rozporządzenia. Naruszenie to jest zatem samo w sobie wystarczającą okolicznością uzasadniającą stwierdzenie nieważności zaskarżonej decyzji.

51 Republika Włoska odrzuca argument Komisji, zgodnie z którym kontekst konkurencyjny, który doprowadził do przyjęcia rozporządzenia nr 1177/2002, nie istniał w momencie przyjęcia zaskarżonej decyzji. Po pierwsze, podkreśla ona w tym względzie, że argument Komisji jest niedopuszczalny, ponieważ zakłada on istotne ograniczenie wykonywania rozporządzenia nr 1177/2002 i nie został podniesiony ani w zaskarżonej decyzji, ani w decyzji w sprawie zatwierdzenia pomocy z 2004 r.

52 Po drugie, twierdzi ona, że argument Komisji nie jest uzasadniony z tego względu, iż nie przedstawiła ona żadnego dowodu, który potwierdzałby tezę, zgodnie z którą w 2008 r. przedsiębiorstwa przemysłu stoczniowego w Unii, które zawarły umowy przed dniem 31 marca 2005 r., nie ponosiły, w odniesieniu do tych umów, dalej negatywnych konsekwencji dumpingu koreańskiego.

53 Komisja nie zgadza się z argumentacją Republiki Włoskiej.

Ocena Sądu

54 W ramach tego zarzutu, w celu dokonania oceny zgodności zgłoszonego środka ze wspólnym rynkiem, należy rozstrzygnąć, czy rozporządzenie nr 1177/2002 mogło znajdować zastosowanie po dniu 31 marca 2005 r., tj. dniu jego wygaśnięcia.

55 Jest bezsprzeczne, że w zaskarżonej decyzji Komisja uznała, że rozporządzenie nr 1177/2002 nie mogło stanowić podstawy prawnej oceny zgłoszonego środka, ponieważ wygasło w dniu 31 marca 2005 r. (motywy 11, 25, 26 zaskarżonej decyzji).

56 Odnosząc się do zastosowania w czasie przepisu prawa, w razie braku przepisów przejściowych, należy w niniejszej sprawie odróżnić przepisy kompetencyjne i przepisy prawa materialnego.

57 Jeśli chodzi o przepisy regulujące kompetencje instytucji Unii, z orzecznictwa wynika, że przepisy stanowiące podstawę prawną aktu i upoważniające instytucję wspólnotową do wydania tego aktu winny obowiązywać w chwili jego wydania (zob. podobnie wyrok Trybunału z dnia 4 kwietnia 2000 r. w sprawie C-269/97 Komisja przeciwko Radzie, Rec. s. I-2257, pkt 45).

58 W niniejszej sprawie podstawę prawną kompetencji Komisji w zakresie wydawania decyzji dotyczących pomocy państwa stanowi art. 88 WE, który uprawnia ją w sposób trwały od 1968 r. do rozstrzygania w sprawie zgodności środków pomocy w świetle art. 87 WE ze wspólnym rynkiem.

59 Jeśli chodzi o przepisy prawa materialnego, regulują one od momentu ich wejścia w życie wszelkie przyszłe skutki sytuacji powstałych pod rządami wcześniejszego prawodawstwa. W konsekwencji przepisy prawa materialnego nie znajdują zastosowania do skutków, które wystąpiły przed dniem ich wejścia w życie, chyba że zostały spełnione szczególne przesłanki stosowania prawa wstecz (zob. podobnie wyroki Trybunału: z dnia 14 kwietnia 1970 r. w sprawie 68/69 Brock, Rec. s. 171, pkt 6; z dnia 29 stycznia 2002 r. w sprawie C-162/00 Pokrzeptowicz-Meyer, Rec. s. I-1049, pkt 49; z dnia 24 września 2002 r. w sprawach połączonych C-74/00 P i C-75/00 P Falck i Acciaierie di Bolzano przeciwko Komisji, Rec. s. I-7869, pkt 119; wyroki Sądu: z dnia 14 lutego 2007 r. w sprawie T-435/04 Simões Dos Santos przeciwko OHIM, Zb.Orz.SP s. I-A-2-61, II-A-2-427, pkt 100; z dnia 12 września 2007 r. w sprawie T-25/04 González y Díez przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-3121, pkt 70).

60 Odnosząc się do pomocy zgłoszonej, lecz nie wypłaconej w ramach unijnego systemu kontroli pomocy państwa – dzień, w którym realizują się skutki planowanej pomocy, zbiega się z momentem, w którym Komisja wydaje decyzję w sprawie zgodności tej pomocy ze wspólnym rynkiem. Przepisy, zasady i kryteria oceny zgodności ze wspólnym rynkiem pomocy państwa istniejącej w dniu, w którym Komisja wydaje swą decyzję, mogą bowiem co do zasady być uważane za lepiej dostosowane do kontekstu konkurencyjnego (wyrok Trybunału z dnia 11 grudnia 2008 r. w sprawie C-334/07 P Komisja przeciwko Freistaat Sachsen, Zb.Orz. s. I-9465, pkt 50–53). Wynika to z faktu, że omawiana pomoc stwarzałaby rzeczywiste korzyści lub niedogodności na wspólnym rynku najwcześniej w dniu, kiedy Komisja decyduje o tym czy wyrazić na nią zgodę.

61 Jeśli chodzi natomiast o pomoc wypłaconą niezgodnie z prawem, bez jej wcześniejszego zgłoszenia, stosuje się przepisy prawa obowiązujące w momencie wypłaty pomocy, gdyż korzyści i niedogodności spowodowane taką pomocą urzeczywistniły się w okresie, w którym doszło do wypłaty pomocy (wyrok Sądu z dnia 15 kwietnia 2008 r. w sprawie T-348/04 SIDE przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-625, pkt 58–60).

62 Wynika stąd, że w niniejszym przypadku nie sposób zarzucać Komisji, iż nie zastosowała rozporządzenia nr 1177/2002, w sytuacji gdy planowana pomoc została zgłoszona, lecz nie wypłacona. Korzyści i niedogodności zaistniałe na wspólnym rynku w wyniku zgłoszonego środka nie mogły bowiem urzeczywistnić się przed wydaniem decyzji w sprawie zatwierdzenia pomocy, która została wydana po dniu wygaśnięcia rozporządzenia nr 1177/2002, mianowicie w dniu 31 marca 2005 r.

63 Argument, zgodnie z którym art. 4 rozporządzenia nr 1177/2002 przewidywał, że ma ono zastosowanie do umów zawartych przed dniem 31 marca 2005 r., nie podważa wniosku, zgodnie z którym rozporządzenie nr 1177/2002 nie miało zastosowania do zgłoszonego środka. Artykuł 4 rozporządzenia nr 1177/2002 precyzuje, tak jak art. 2 tego rozporządzenia, materialne przesłanki, które winny zostać spełnione, aby Komisja mogła na mocy tego rozporządzenia wydać decyzję stwierdzającą zgodność danej pomocy ze wspólnym rynkiem. Niemniej jednak zastosowanie w czasie tego rozporządzenia reguluje art. 5 i zasady przedstawione w pkt 57–60 powyżej.

64 Z pewnością fakt, że data wyznaczająca przepisy prawa materialnego, które znajdują zastosowanie, zbiega się w odniesieniu do pomocy zgłoszonej, lecz nie wypłaconej z wydaniem przez Komisję decyzji w sprawie zgodności wspomnianej pomocy ze wspólnym rynkiem, prowadzi do tego, że instytucja ta może, wpływając na czas trwania badania zgłoszonego środka pomocy, spowodować zastosowanie przepisu prawa materialnego, który wszedł w życie po dacie zgłoszenia Komisji przytoczonego środka. Niemniej jednak sytuacja ta, która koniec końców nie zachodzi w niniejszej sprawie, ponieważ zgłoszenie omawianego środka nastąpiło po dniu wygaśnięcia rozporządzenia nr 1177/2002, nie uzasadnia zastosowania wyjątku od zasady, zgodnie z którą nowe przepisy prawa materialnego regulują od dnia ich wejścia w życie wszelkie przyszłe skutki sytuacji powstałych pod rządami przepisów poprzednio obowiązujących.

65 Należy wskazać w tym względzie, że możliwość wyboru, jaką ma Komisja pomiędzy zastosowaniem nowego przepisu lub przepisu poprzednio obowiązującego jest ograniczona i zrównoważona z jednej strony faktem, że państwa członkowskie cieszą się swobodą uznania w wyborze daty zgłoszenia środków pomocy, a z drugiej strony faktem, że art. 4 rozporządzenia nr 659/1999 – zgodnie z zasadą dobrej administracji – wzywa Komisję do starannego działania (zob. podobnie wyrok Sądu z dnia 18 listopada 2004 r. w sprawie T-176/01 Ferriere Nord przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-3931, pkt 62 i przytoczone tam orzecznictwo).

66 Fakt, że państwa członkowskie w celu skorzystania z zastosowania rozporządzenia nr 1177/2002 były zobowiązane dokonać zgłoszenia planowanych środków pomocy przed wygaśnięciem wspomnianego rozporządzenia i przed zawarciem wszystkich umów kwalifikujących się do pomocy, nie może podważyć stosowania wobec unijnego systemu kontroli pomocy państwa zasad rządzących stosowaniem w czasie przepisów prawa materialnego. Fakt, że zgłoszenia winny określać szacunkowo łączną kwotę planowanej pomocy, jest bowiem immanentną cechą systemu uprzedniej kontroli środków pomocy państwa. Ma to szczególne znaczenie w odniesieniu do środków z zakresu pomocy operacyjnej, takich jak będący przedmiotem niniejszej sprawy.

67 Mając na względzie ogół powyższych uwag oraz brak przepisów przejściowych rozszerzających czasowy zakres stosowania rozporządzenia nr 1177/2002, należy zarzut pierwszy w całości oddalić.

W przedmiocie zarzutu trzeciego, dotyczącego naruszenia art. 87 WE, 88 WE i 253 WE

Argumenty stron

68 Republika Włoska twierdzi, że nawet w sytuacji, gdy zgłoszony środek miałby zostać uznany za nową pomoc, ponieważ nie wchodzi on w zakres zastosowania rozporządzania nr 1177/2002, Komisja naruszyła art. 87 ust. 2 i 3 WE, jak również art. 88 ust. 3 WE, jako że nie dokonała ona w zaskarżonej decyzji rzeczywistej analizy możliwości uznania ewentualnej zgodności zgłoszonego środka ze wspólnym rynkiem na mocy wyjątków przewidzianych w art. 87 ust. 2 i 3 WE, w szczególności w art. 87 ust. 3 lit. b) i c) WE.

69 Komisja uznała bowiem, że zgłoszony środek był niezgodny ze wspólnym rykiem z tego tylko powodu, że rozporządzenie nr 1177/2002 wygasło, oraz że nie wchodził on w zakres żadnej z norm przewidzianych w sekcjach 3.1 i 3.2 przepisów dotyczących pomocy państwa dla przemysłu stoczniowego, cytowanych w pkt 12 powyżej.

70 Wedle Republiki Włoskiej zgodnie z orzecznictwem Komisja ma obowiązek badania z urzędu ewentualnej zgodności pomocy ze wspólnym rynkiem w rozumieniu art. 87 ust. 2 i 3 WE z wyjątkiem przypadków istnienia oczywistych okoliczności, które pozbawiają badany system pomocy wszelkiego możliwego uzasadnienia. Sytuacja taka nie została wzięta pod uwagę w niniejszej sprawie, ponieważ zgłoszony środek polegał wyłącznie na ponownym finansowaniu systemu pomocy, który został uprzednio uznany za zgodny ze wspólnym rynkiem, a którego wszystkie pozostałe elementy pozostały niezmienione.

71 W każdym razie Republika Włoska dodaje, że w trakcie postępowania administracyjnego usiłowała zwrócić uwagę Komisji na fakt, że zgłoszony środek był konieczny do osiągnięcia równości konkurencyjnej pomiędzy podmiotami gospodarczymi, które potencjalnie mogły skorzystać z pomocy. Podkreśla ona również, że brak pomocy mógł doprowadzić do zamknięcia stoczni. Mimo to w zaskarżonej decyzji Komisja nie ustosunkowała się w żaden stosowny sposób do tych wniosków.

72 Poza tym Republika Włoska wnosi do Sądu o dokonanie oceny zgłoszonego środka i uznanie go za zgodny ze wspólnym rynkiem.

73 Ponadto Republika Włoska potwierdza, z tych samych powodów co przedstawione powyżej w pkt 68–71, że uzasadnienie zawarte w motywie 26 zaskarżonej decyzji nie jest wystarczające, co jest równoznaczne jej zdaniem z naruszeniem art. 253 WE. W tym względzie odsyła ona do orzecznictwa, zgodnie z którym w celu spełnienia obowiązku uzasadnienia Komisja winna przywołać okoliczności szczególne, a nie ogólne.

74 Wreszcie skarżąca podnosi, że zaskarżona decyzja jest również obarczona brakiem uzasadnienia, gdyż Komisja ograniczyła się do zbadania zgłoszonego środka, nie uwzględniając w swej analizie systemu z 2004 r., do którego odsyłał.

75 Komisja wnosi o oddalenie zarzutu.

Ocena Sądu

76 Na wstępie należy odrzucić jako niedopuszczalne żądanie Republiki Włoskiej stwierdzenia zgodności zgłoszonego środka ze wspólnym rynkiem. Kontrola sądowa na podstawie art. 230 WE dotyczy bowiem wyłącznie zgodności z prawem zaskarżonej decyzji i nie może prowadzić do jej zmiany przez Sąd czy przyjęcia nowej decyzji ją zastępującej (zob. podobnie wyrok Trybunału z dnia 22 grudnia 2008 r. w sprawie C-487/06 P British Aggregates przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. I-10505, pkt 141). Wynika stąd, że w niniejszej sprawie Sąd winien ograniczyć się do zbadania zgodności zaskarżonej decyzji z prawem w świetle podniesionych przez Republikę Włoską wobec niej zarzutów.

77 Zresztą w sytuacji gdyby przywołane wyżej żądanie miało być rozumiane jako domaganie się stwierdzenia nieważności zaskarżonej decyzji ze względu na fakt, iż narusza ona zasadę równego traktowania i zasadę ochrony uzasadnionych oczekiwań, zostałoby ono rozpatrzone w ramach badania zarzutu czwartego.

78 Odnosząc się do zarzutu, jakoby motyw 26 zaskarżonej decyzji był obarczony brakiem uzasadnienia, należy przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem uzasadnienie, jakiego wymaga art. 253 WE, powinno być dostosowane do charakteru aktu i przedstawiać w sposób jasny i jednoznaczny rozumowanie instytucji, która wydała akt, pozwalając zainteresowanym poznać podstawy podjętej decyzji, a właściwemu sądowi dokonać jej kontroli. Wymóg uzasadnienia należy oceniać w odniesieniu do konkretnej sytuacji, w szczególności do treści aktu, charakteru powołanych argumentów, a także interesu, jaki w uzyskaniu wyjaśnień mogą mieć adresaci aktu lub inne osoby, których dotyczy on bezpośrednio i indywidualnie. Nie ma wymogu, by uzasadnienie wyszczególniało wszystkie istotne okoliczności faktyczne i prawne, ponieważ ocena, czy uzasadnienie aktu spełnia wymogi art. 230 WE, winna opierać się nie tylko na jego brzmieniu, ale także uwzględniać okoliczności jego wydania, jak również całość przepisów prawa regulującego daną dziedzinę (zob. wyrok Trybunału

z dnia 1 lipca 2008 r. w sprawach połączonych C-341/06 P i C-342/06 P Chronopost przeciwko UFEX i in., Zb.Orz. s. I-4777, pkt 88 i przytoczone tam orzecznictwo).

79 W niniejszej sprawie należy stwierdzić, że zarówno Republika Włoska, jak również Sąd, w świetle wyjaśnień zawartych w motywach 11 i 25–35 zaskarżonej decyzji, są w stanie zrozumieć uzasadnienie Komisji dotyczące badania zgodności zgłoszonego środka ze wspólnym rynkiem. Z motywów 11 i 26 zaskarżonej decyzji wynika bowiem, że Komisja uznała, iż rozporządzenie nr 1177/2002 wygasło w dniu 31 marca 2005 r. i nie znajdowało zastosowania do zgłoszonego środka. W motywach 29 i 30 zaskarżonej decyzji Komisja określiła zasady ochrony uzasadnionych oczekiwań i równego traktowania jako bez znaczenia dla sprawy z tego względu, iż w decyzji w sprawie zatwierdzenia pomocy z 2004 r. nie sformułowała ona żadnego zapewnienia w temacie ewentualnego następczego zwiększenia budżetu przeznaczonego na system pomocy z 2004 r. Wreszcie w motywie 31 zaskarżonej decyzji i następnych Komisja wskazała w wyczerpujący sposób powody, dla których uznała, że orzecznictwo przytoczone przez Republikę Włoską nie znajduje zastosowania w niniejszej sprawie.

80 W świetle orzecznictwa przytoczonego powyżej w pkt 78 oraz mając na względzie motywy 11 i 25–35 zaskarżonej decyzji, jak również z uwagi na fakt, iż w niniejszej sprawie do Republiki Włoskiej należy wykazanie, że zgłoszony środek był zgodny ze wspólnym rynkiem (zob. pkt 83–85 poniżej), należy oddalić zarzut niedostatecznego uzasadnienia zaskarżonej decyzji jako bezpodstawny.

81 Twierdzenie, iż Komisja ograniczyła się do zbadania zgłoszonego środka, nie włączając do swej analizy systemu pomocy z 2004 r., należy oddalić jako bezpodstawne. Z zaskarżonej decyzji wynika, że Komisja rzeczywiście oceniła, iż pierwotny budżet w wysokości 10 mln EUR był integralną częścią systemu pomocy z 2004 r., ponieważ

doszła ona do wniosku, iż zwiększenie budżetu stanowiło zmianę istniejącej pomocy (motywy 7–9, 11 zaskarżonej decyzji). W zakresie w jakim zarzut ten winien być rozumiany jako podający wniosek ten w wątpliwość, należy stwierdzić, że Sąd potwierdził już ten wniosek w trakcie rozpatrywania zarzutu pierwszego.

82 Odnosząc się do zarzutu, zgodnie z którym Komisja dopuściła się naruszenia, nie dokonując oceny tego, czy zgłoszony środek mógł zostać uznany za zgodny ze wspólnym na podstawie wyjątków z art. 87 ust. 2 i 3 WE, a w szczególności art. 87 ust. 3 lit. b) i c) WE, należy również oddalić go jako bezpodstawny.

83 Wreszcie, zgodnie z utrwalonym orzecznictwem w przypadku gdy Komisja postanawia wszcząć postępowanie na podstawie art. 88 ust. 2 WE, zadaniem państwa członkowskiego i potencjalnego beneficjenta pomocy państwa jest przytoczenie argumentów mających na celu wykazanie, że plan pomocy jest objęty zakresem wyjątków przewidzianych w traktacie, zważywszy na to, iż celem formalnego postępowania wyjaśniającego jest dokładne wyjaśnienie Komisji wszelkich okoliczności sprawy. Choć Komisja jest zobowiązana do jasnego sformułowania swoich wątpliwości co do zgodności pomocy ze wspólnym rynkiem w momencie wszczęcia formalnego postępowania wyjaśniającego, aby państwo członkowskie i zainteresowane strony mogły na nie jak najlepiej odpowiedzieć, to jednak do wnioskującego o pomoc należy rozwianie tych wątpliwości i wykazanie, że jego inwestycja spełnia warunki przyznania pomocy (zob. ww. w pkt 65 wyrok w sprawie Ferriere Nord przeciwko Komisji, pkt 93, 94 i przytoczone tam orzecznictwo).

84 Zgodnie z tym orzecznictwem, choć art. 88 ust. 2 WE nakłada na Komisję obowiązek zebrania przed podjęciem przez nią decyzji informacji od zainteresowanych stron, to nie zakazuje jej uznania w przypadku braku takich informacji, że pomoc jest niezgodna ze wspólnym rynkiem. W szczególności nie można zarzucać Komisji nieuwzględnienia ewentualnych okoliczności faktycznych i prawnych, które mogły zostać jej przedstawione w toku postępowania administracyjnego, lecz nie zostały jej przedstawione, ponieważ na Komisji nie spoczywa obowiązek badania z urzędu i na podstawie przypuszczeń okoliczności, jakie mogły zostać jej wskazane (zob. wyrok

Sądu z dnia 14 stycznia 2004 r. w sprawie T-109/01 Fleuren Kompost przeciwko Komisji, Rec. s. II-127, pkt 48, 49 i przytoczone tam orzecznictwo).

85 Zgodność z prawem decyzji w sprawie pomocy państwa powinna być oceniana w oparciu o informacje, którymi dysponowała Komisja w momencie jej wydania. Nikt zatem nie może powoływać się przed sądem Unii na elementy stanu faktycznego, które nie zostały podniesione w trakcie ustanowionego w art. 88 WE postępowania poprzedzającego wniesienie skargi (zob. ww. w pkt 84 wyrok w sprawie Fleuren Kompost przeciwko Komisji, pkt 51 i przytoczone tam orzecznictwo).

86 W niniejszej sprawie Komisja uznała w motywach 26 i 27 zaskarżonej decyzji, że Republika Włoska odnosiła się w trakcie postępowania administracyjnego do rozporządzenia nr 1177/2002 i do zasad ochrony uzasadnionych oczekiwań oraz równego traktowania jako podstaw wniosku o zatwierdzenie zgłoszonego środka. Poza tym z motywów 25–36 zaskarżonej decyzji wynika, że Komisja zbadała i oddaliła argumenty przedstawione w tym zakresie przez Republikę Włoską.

87 Na rozprawie Sąd wezwał Republikę Włoską do wskazanie dodatkowych istotnych informacji, które przedstawiła Komisji w trakcie postępowania administracyjnego, a których zbadania ta odmówiła. Należy w tym miejscu stwierdzić, że Republika Włoska nie była w stanie odwołać się do innych argumentów niż zbadane i oddalone przez Komisję w zaskarżonej decyzji.

88 Mając na względzie ogół powyższych rozważań, należy oddalić w całości zarzut trzeci.

W przedmiocie zarzutu czwartego, dotyczącego naruszenia zasady ochrony uzasadnionych oczekiwań oraz zasady równego traktowania

Argumenty stron

89 Republika Włoska twierdzi, że nawet zakładając, iż zgłoszony środek był niezgodny ze wspólnym rynkiem, z orzecznictwa wynika, że Komisja winna była zatwierdzić go zgodnie z zasadami ochrony uzasadnionych oczekiwań i równego traktowania.

90 Mając na względzie bowiem fakt, że decyzja w sprawie zatwierdzenia pomocy z 2004 r. nie przywiązywała żadnej wagi do budżetu przeznaczonego na pomoc dla przemysłu stoczniowego, Republika Włoska oraz końcowi beneficjenci pomocy mieli uzasadnione oczekiwania, że Komisja zatwierdzi zgłoszony środek, ponieważ został on ujęty w systemie pomocy z 2004 r. i jedynie zwiększał łączny budżet, nie wprowadzając żadnych zmian do warunków stosowania systemu.

91 Komisja naruszyła również zasadę równego traktowania, ponieważ zgodnie z zaskarżoną decyzją niektóre stocznie nie mogły skorzystać z systemu pomocy, mimo że znajdowały się w identycznej sytuacji faktycznej i prawnej jak beneficjenci systemu pomocy.

92 Celem Republiki Włoskiej w ramach zgłoszonego środka było właśnie przywrócenie przestrzegania zasady równego traktowania. Zwiększył on łączny budżet przeznaczony na realizację systemu pomocy, aby żadna stocznia, która zawarła umowę budownictwa okrętowego, która mogła skorzystać z wymienionego wyżej systemu pomocy, nie została pozbawiona swego prawa z powodu niewystarczających środków finansowych.

93 Komisja wnosi o oddalenie zarzutu.

Ocena Sądu

94 Tytułem wstępu należy podkreślić, że założenie, na którym Republika Włoska częściowo oparła zarzut czwarty, mianowicie że decyzja w sprawie zatwierdzenia pomocy z 2004 r. nie przywiązuje żadnej wagi do budżetu przeznaczonego na pomoc dla stoczni, zostało oddalone powyżej w pkt 42.

95 Tym samym nie sposób zgodzić się z twierdzeniem, jakoby Komisja naruszyła zasadę ochrony uzasadnionych oczekiwań, ponieważ nikt nie może powoływać się na naruszenie tej zasady, jeśli brak jest dokładnych zapewnień, które zostałyby mu dostarczone przez daną instytucję (wyrok Sądu z dnia 19 marca 2003 r. w sprawie T-273/01 Innova Privat-Akademie przeciwko Komisji, Rec. s. II-1093, pkt 26).

96 Poza tym należy wskazać, że rozporządzenie nr 1177/2002 nie zawiera ani przepisów zwalniających państwa członkowskie z obowiązku zgłoszenia na podstawie art. 88 ust. 3 WE, ani przepisów zmieniających definicję zawartych w nim pojęć, takich jak pojęcie zmiany istniejącej pomocy. Przeciwnie, w rozporządzeniu tym prawodawca poddaje jego stosowanie zgodności z postanowieniami art. 88 WE oraz z przepisami rozporządzenia nr 659/1999. Tym samym decyzja w sprawie zatwierdzenia pomocy

z 2004 r., opierająca się na rozporządzeniu nr 1177/2002, nie mogła w żaden sposób stwarzać uzasadnionych oczekiwań wykraczających poza to, co wyraźnie wynikało z tej decyzji, mianowicie zezwolenia Republice Włoskiej na przyznanie pomocy o łącznej wartości 10 mln EUR.

97 Jeśli chodzi natomiast o argument dotyczący naruszenia zasady równego traktowania, należy podkreślić, że jest on oczywiście bezpodstawny. Fakt, że rozporządzenie nr 1177/2002 nie znajduje zastosowania do zgłoszonego środka, wynika z przepisów prawa, a nie ze służącego Komisji zakresu uznania. Tym samym powód, dla którego umowy, do których odnosi się zgłoszony środek, nie korzystają z pomocy na podstawie rozporządzenia nr 1177/2002, jest wyłącznie związany z tymczasowym charakterem tego rozporządzenia oraz faktem, że Republika Włoska nie zgłosiła omawianego środka w taki sposób, aby umożliwić Komisji przyjęcie decyzji przed wygaśnięciem tego rozporządzenia.

98 Zatem zarzut czwarty należy oddalić.

W przedmiocie zarzutu piątego, dotyczącego naruszenia zasady kontradyktoryjności

Argumenty stron

99 Republika Włoska zarzuca Komisji, iż w zaskarżonej decyzji zastosowała się do zaleceń DSB dotyczących rozporządzenia nr 1177/2002, nie przeprowadzając wcześniej w trakcie postępowania administracyjnego kontradyktoryjnej debaty w tym temacie

z władzami włoskimi. Zdaniem Republiki Włoskiej Komisja nie mogła oprzeć swej decyzji na postępowaniu przed DSB i na jego wyniku. Fakt, iż podniosła ona w trakcie postępowania administracyjnego kwestię postępowania przed DSB, nie ma znaczenia dla sprawy, ponieważ zarzut ten podniosła tytułem uzupełnienia dla podkreślenia, że postępowanie to nie miało żadnego skutku zawieszającego dla stosowania rozporządzenia nr 1177/2002 ani zgłoszonego środka.

100 Komisja wnosi o oddalenie zarzutu.

Ocena Sądu

101 Należy przypomnieć, że pismem z dnia 7 lipca 2008 r. Republika Włoska zasygnalizowała Komisji, że jej zdaniem postępowanie przed DSB w przedmiocie rozporządzenia nr 1177/2002 nie może stanąć na przeszkodzie stoczniom, które złożyły wnioski o udzielenie pomocy, w skorzystaniu z pomocy na podstawie rozporządzenia nr 1177/2002 i systemu pomocy z 2004 r. przed zakończeniem tego postępowania.

102 W motywach 35?37 zaskarżonej decyzji Komisja ustosunkowała się do tego twierdzenia. Podtrzymała ona w tym względzie, iż z orzecznictwa wynika, że w miarę możliwości wykładni rozporządzenia nr 1177/2002 należy dokonywać w świetle zobowiązań Wspólnoty zaciągniętych w ramach WTO. Stwierdziła ona następnie, że postępowanie przed DBS, do którego Republika Włoska odniosła się w piśmie z dnia 7 lipca 2008 r., doprowadziło DBS w dniu 20 czerwca 2005 r. do wniosku, że rozporządzenie nr 1177/2002 i różne krajowe systemy pomocy stosujące to rozporządzenia błędnie stosowały reguły WTO. Komisja wskazała następnie, że Wspólnota poinformowała WTO w dniu 20 lipca 2005 r. o fakcie, że rozporządzenie nr 1177/2002 wygasło

w dniu 31 marca 2005 r. oraz że państwa członkowskie nie mogły zatem przyznawać pomocy na podstawie tego rozporządzenia. Komisja uznała w tym względzie, że pismo skierowane do WTO stanowiło zobowiązanie ze strony Wspólnoty względem WTO, aby dłużej nie stosować rozporządzenia nr 1177/2002.

103 W świetle tych okoliczności nie sposób zarzucać Komisji naruszenia zasady kontradyktoryjności. Przeciwnie, ustosunkowując się do twierdzeń Republiki Włoskiej, Komisja przestrzegała jej prawa do obrony, w szczególności prawa do bycia wysłuchanym. Fakt, że jej odpowiedź zawierała wniosek, który Komisja wywiodła z rezultatu postępowania przed DBS, nie podważa tego twierdzenia, gdyż to Republika Włoska w piśmie z dnia 7 lipca 2008 r. podniosła kwestię znaczenia przytoczonego postępowania dla stosowania rozporządzenia nr 1177/2002.

104 Należy zatem oddalić zarzut piąty.

W przedmiocie zarzutu szóstego, dotyczącego uwzględnienia norm WTO w ocenie zgodności zgłoszonego środka ze wspólnym rynkiem

Argumenty stron

105 W ramach tego zarzutu Republika Włoska twierdzi, że dokonując oceny zgodności zgłoszonego środka z normami WTO, Komisja naruszyła prawo. Dokonując bowiem oceny projektu pomocy państwa na podstawie art. 88 ust. 3 WE, takiego jaki jest przedmiotem niniejszej sprawy, Komisja nie powinna była opierać swej oceny na innych elementach niż określone w art. 87 WE.

106 Republika Włoska podkreśla jednocześnie, że kwestia, czy system pomocy jest potencjalnie niezgodny z regułami WTO, winna być rozstrzygnięta przez Trybunał w ramach postępowania na podstawie art. 226 WE.

107 Z powyższego wynika, że oceniając zgodność zgłoszonego środka z normami WTO, Komisja działała poza swymi kompetencjami i naruszyła art. 88 ust. 3 WE, jak również art. 87 WE i 226 WE.

108 Komisja kwestionuje twierdzenie, jakoby zbadała ona zgodność zgłoszonego środka z normami WTO.

Ocena Sądu

109 Należy stwierdzić, że z motywu 26 zaskarżonej decyzji wynika, że Komisja uznała, iż zgłoszony środek był niezgodny ze wspólnym rynkiem, ponieważ z jednej strony rozporządzenie nr 1177/2002 przestało obowiązywać, z drugiej zaś strony z uwagi na fakt, że nie istniała inna podstawa prawna, na której mogła opierać się decyzja o zgodności pomocy ze wspólnym rynkiem.

110 W motywie 37 zaskarżonej decyzji Komisja wskazała w odpowiedzi na argument Republiki Włoskiej przedstawiony w pkt 35 zaskarżonej decyzji, że Wspólnota poinformowała WTO w dniu 20 lipca 2005 r. o fakcie, iż rozporządzenie nr 1177/2002 przestało obowiązywać z dniem 31 marca 2005 r. oraz że państwa członkowskie nie mogły przyznawać dłużej pomocy na podstawie tego rozporządzenia. Komisja uznała w tym względzie, że pismo w tej sprawie stanowiło zobowiązanie Wspólnoty wobec WTO do dalszego niestosowania rozporządzenia nr 1177/2002.

111 Stąd łączna interpretacja motywów 26 i 37 zaskarżonej decyzji wskazuje, że w decyzji tej Komisja uznała, że ewentualne zatwierdzenie zgłoszonego środka byłoby zarówno niezgodne ze wspólnym rynkiem, jak również sprzeczne z zobowiązaniami Wspólnoty względem WTO, przy czym wniosek dotyczący niezgodności zgłoszonego środka ze wspólnym rynkiem wynikał z oceny odrębnej, niezależnej i wcześniejszej w stosunku do oceny dotyczącej odpowiedzialności Wspólnoty względem WTO.

112 Jak wynika z powyższych uwag, nie sposób uwzględnić zarzutu szóstego.

W przedmiocie zarzutu siódmego, dotyczącego faktu, że zaskarżona decyzja została oparta na piśmie wystosowanym do WTO

Argumenty stron

113 Republika Włoska podnosi, że zaskarżona decyzja jest niezgodna z prawem, w zakresie w jakim została ona oparta na piśmie do WTO, stwierdzającym, że państwa członkowskie nie mogą dłużej przyznawać pomocy na podstawie rozporządzenia nr 1177/2002, ponieważ straciło ono moc obowiązującą w dniu 31 marca 2005 r.

114 W tym względzie, po pierwsze, Republika Włoska twierdzi, że nie została nigdy poinformowana o piśmie wystosowanym do WTO, co wyklucza możliwość powołania się na nie przez Komisję przy wydaniu zaskarżonej decyzji.

115 Po drugie, Republika Włoska twierdzi, że pismo to w każdym razie nie uprawniało Komisji do odmowy zatwierdzenia zgłoszonego środka. W piśmie tym bowiem Komisja oświadczyła wyłącznie, iż nie zamierza przedłużać obowiązywania rozporządzenia

nr 1177/2002. Tym samym państwa członkowskie były zobowiązane nie przyznawać przedsiębiorstwom pomocy na realizację umów budownictwa okrętowego zawartych po dniu 31 marca 2005 r. Jednakże pismo do WTO nie zwalniało ich z obowiązku przestrzegania praw do pomocy uzyskanych przez przedsiębiorstwa na podstawie umów zawartych przed dniem 31 marca 2005 r.

116 Komisja wnosi o oddalenie zarzutu.

Ocena Sądu

117 Należy wskazać, że art. 1 zaskarżonej decyzji precyzuje, że zgłoszony środek nie może zostać wykonany, ponieważ jest on niezgodny ze wspólnym rynkiem.

118 Jak podkreślono powyżej w pkt 111, celem odwołania się w zaskarżonej decyzji do pisma wystosowanego do WTO było wyłącznie wskazanie w odpowiedzi na zapytania Republiki Włoskiej oraz tytułem uzupełnienia, że ewentualne zatwierdzenie zgłoszonego środka było poza tym sprzeczne z zobowiązaniami Wspólnoty wobec WTO. Z motywu 26 zaskarżonej decyzji wynika bowiem, że stwierdzając, iż zgłoszony środek był niezgodny ze wspólnym rynkiem, Komisja nie oparła się w żaden sposób na piśmie do WTO.

119 Wynika stąd, że pismo do WTO nie miało w każdym razie żadnego wpływu na rozstrzygnięcie zaskarżonej decyzji.

120 Należy zatem stwierdzić, że zarzut siódmy nie może zostać uwzględniony.

121 W związku z powyższym skarga podlega oddaleniu w całości.

W przedmiocie kosztów

122 Zgodnie z art. 87 § 2 regulaminu postępowania przed Sądem kosztami zostaje obciążona, na żądanie strony przeciwnej, strona przegrywająca sprawę. Ponieważ Republika Włoska przegrała sprawę, należy obciążyć ją kosztami, zgodnie z żądaniem Komisji.

Z powyższych względów

SĄD (ósma izba)

orzeka, co następuje:

1) Skarga zostaje oddalona.

2) Republika Włoska zostaje obciążona kosztami postępowania.

Martins Ribeiro Papasavvas Wahl

Wyrok ogłoszono na posiedzeniu jawnym w Luksemburgu w dniu 3 lutego 2001 r.

Podpisy

Spis treści

Ramy prawne ..... II - 100

Okoliczności powstania sporu ..... II - 104

Przebieg postępowania i żądania stron ..... II - 107

Co do prawa ..... II - 108

W przedmiocie zarzutu pierwszego, dotyczącego błędnej kwalifikacji zgłoszonego środka jako nowej pomocy ..... II - 108

Argumenty stron ..... II - 108

Ocena Sądu ..... II - 111

W przedmiocie zarzutu drugiego, dotyczącego naruszenia rozporządzenia nr 1177/2002 ..... II - 115

Argumenty stron ..... II - 115

Ocena Sądu ..... II - 116

W przedmiocie zarzutu trzeciego, dotyczącego naruszenia art. 87 WE, 88 WE i 253 WE II - 120

Argumenty stron ..... II - 120

Ocena Sądu ..... II - 122

W przedmiocie zarzutu czwartego, dotyczącego naruszenia zasady ochrony uzasadnionych oczekiwań oraz zasady równego traktowania ..... II - 126

Argumenty stron ..... II - 126

Ocena Sądu ..... II - 127

W przedmiocie zarzutu piątego, dotyczącego naruszenia zasady kontradyktoryjności... II - 128

Argumenty stron ..... II - 128

Ocena Sądu..... II - 129

W przedmiocie zarzutu szóstego, dotyczącego uwzględnienia norm WTO w ocenie zgodności zgłoszonego środka ze wspólnym rynkiem ..... II - 130

Argumenty stron ..... II - 130

Ocena Sądu..... II - 131

W przedmiocie zarzutu siódmego, dotyczącego faktu, że zaskarżona decyzja została oparta na piśmie wystosowanym do WTO ..... II - 132

Argumenty stron ..... II - 132

Ocena Sądu..... II - 133

W przedmiocie kosztów..... II - 134